

In Stra Mazàur

In sti dé am é vgnó da pinsèr «*mo vè, zèrti vòlt pasèr dal èser instizé al rinpiànt as pôl anc fèr prest*». L é stè asè andèr a spàs sàtta a nadèl par Stra Mazàur e arcurdères ed pòc tänp fà, quand i asrènn la strè pr i lavurîr e sta dezišiàn dla Cmóina la parèva un dišàster, una dšgrázia, una siagûra pr i butghèr, par quî ch'i stan lé ed cà e anc par tòtt i bulgnîs. Adès, che i lavurîr i én bèle finé, ai sèlta fòra la nustalgî ed Stra Mazàur cum l'é stè in chi dé ed cantîr: sänza tràfic, sänza armàur, sänza vlèggn da insfilzères däntr ai bûs dal nèss e ai cardinzén. Siché dänca, prémma l'incasadûra (ch'l'é al quèl pió fâzil da métrr in ôvra) e, dâpp a pòc tänp, una bèla canbiaziàn còmm una bandiròla šbalutè da un vintarâz: la nustalgî par cal silänzi e cla pès ch'i én dvintè un arcòrd.

A sän cunvènt che parfén i ûltum séggn dal cantîr, àl palizè ed plàstica ràssa, i rastî, i cartî in un inglais arsintè in Ragg, àli amizèzzi coi operèri ch'i tulèven al cafà o un scalfàtt in ón di barr sàtta ai pôrdg, i dvintaràn un quèl da minzunèr digànd o pinsànd «*cum i én stè bî chi dé che là!*». Adès as gîra sàtta ai pôrdg e a se dscrûv che àli én stè asè pòchi stmèn par fèr la man a di sît sänza pózza e sänza casén da matérina a matérina. Parché prémma i èren acsé, mé a m arcòrd. Al bèl l é che cal silänzi ed quand ai èra al cantîr, brîsa totèl mo umàn, al n èra mégga quall ch'as prèvcatèr int un desèrt: par mé l èra quall ch'pòrta una situaziàn ed pès, ed vétta gradavvla, ed vójja d guardèr la zânt int al mustâz e ed ciacarèri insàmm, ed fères zrisén ón con cl èter, ed salutères, ed dîr «*ch'al s acòmda pûr!*» e ed tòtt chi cuvlén ch'i fan arvisèr la zant a di òmen con dal capèss e brîsa a däl màchin slapazócchi e ingrugné. Se i lavurîr i avèssen tirè d lóng, magariadío ai psèva anc suzèder d ascultèr i vèrs di cínno ch'i zughèven a bàla in mèz ala strè.

Insàmma, in pòchi stmèn al parèva quèsi che al cantîr l avèss fât dvintèr Stra Mazàur pió lónca, as girèva pió adèsì, as guardèva con chèlma di quî

ch'an s i avèva mài fât chès. Al parèva d èser int na strè ed pajais, coi tavlén mès a quèrt sàtta ai pôrdg sàul quand al piuvèva, con la blazza ed psair bacajèr a vâus bàsa, ed psair dèr un ucè ala fazè d un palâz sänza èser sfritlè da una màchina, ed turnèr a adruvèr àl strè däntr àl mùra ed Bulàggna par quall ch'ali én stè fâti: al pedghèr di bulgnîs, d un quèlc cariòl o al mäsüm d un bruzén. A capèss, in ste môd a fâg la figûra dal vèc' barbutlân ch'an supòrta brîsa al prugrès. Mo stavòlta, bòja dla palatta, a n sän mégga da par mé, vè!

Sé parché l é suzès che, dâpp avoir fât un gran diavlèri pr i lavurîr dal cantîr, che secännd làur i arènn avó da ardûsri ala fâm, adès i butghèr ed Stra Mazàur cus'èni mò pinsè? I vòlen che, almànc al sâbet e ala dmanndga, int la sò strè as pòsa andèri sàul a pî e raiga. Alàura as vadd ch'l é pròpi vaira: al zänter ed Bulàggna al n é brîsa fât par fèri andèr dla motorizaziàn privè. L é fât pr i àutobus sàul in pòchi strè, biziclàtt e... scarpari! La s al diš Stra Mazàur d adès, coi lavurîr bèle finé e col tràfic ch'l é turnè a rânpr i sunâi e a fèr na gran fumèna, con la zânt ch'i n méttèn brîsa i pî fòra dal pôrdg pr an dvintèr di mutilè. E manc mèl che, pr al sâbet e la dmanndga, i butghèr i an canbiè parair cme dal dé ala nòt.

Mo sócc'mel bän, a n cardèva mégga ch'al fòss acsé fâzil pasèr dal'incasadûra pr un cantîr a un rinpiànt pr al stass cantîr... Ch'al séppa l efèt dla vciàja?

La Taraghégna

Ala fén di guâi, un aumänt an manca mài...

L é pròpi acsé, chèra la mî zânt! Con l ân nôv l'aministrazziàn postèl la s'à fât

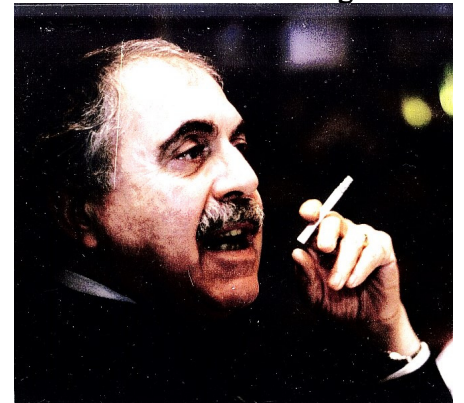
un bèl regâl: al prèzi di francbóll, ch' i custèven 70 zentèsum fén a air d là, ala zétta e chièta l é stè aumentè a 80 zentèsum.

Sé, a sän d acòrd che con la pòsta eletrònica e tòtt chi èter diavlèri che oramâi i fan pèrt dla nòstra vétta, a adruvèr i francbóll a sän vanzè in pûc, mo pròpi par quasst a mé am pèr una schèrgna dèr adòs a cla pèrt ed popolaziàn *che non ha dimestichezza con le moderne tecnologie digitali!*

F. C.

Pr arcurdèr un Amîg

Oriano Tassinari Clò l é stè un mässter ed scòla, anzi, un vair educatàur, un studiàus ed râza dla stòria ed cà nòstra e un giornaléssta. Oriano al môrs ai 26 ed setàmmer dal 1995 e al fò suplé in Zartàusa, in tèra, cum l'èra la sò volontè. Incû, dâpp a tant ân, al sò còrp l é stè trât fòra e, se inción s tól l'iniziatîva ed pruvàdder diversamänt, i sù rèst i andaràn dspèrs chi sà in dóvv. Acsé, par fèr in môd che ed Ló ai avanza un sgnèl visébbil, un ruglàtt ed sù amîg i an pensè ed paghèr àl spais nezesèri urganizànd una serèta tótta bulgnàisa, naturalmänt in dialàtt, ch'l'èra la sò lāngua, par cunprèr un tunbén con la sò bèla lāpid ed mèrum. L'apuntamänt l é par la sîra ed zòbia 5 ed Febrèr, al teàter ORIONE (via Cimabue 14).

F. C.

Testapêrsa

Da quand l'era andè in pensiàn Bêrto Garagnàn an savèva mâi csa fèr par pasèrs al tänp. Fèn ch'l'èra stè in sarvézzi sàtta al Stèt, la sò vétta l'èra càursa sàura däl rutài prestabilé, sänza inción tramlüt. La sò figüra ed chèp ufézzi l'èra arcgnusó da tòtt i sù dipendént e ló as sintèva inpurtànt, spezialmänt con cäl däu o trai caranpèn ch'al lavurèven con ló da pió d vènt àn.

In cà invèzi l'èra tòtt un quèl difarànt, parché sò mujêr, la Fónsa, con ló la s'èra sänper cunpurtè cme un serzànt: lónga e mègra cme al tragg' ed tariànf, fradda, con una memòria d azâr e sänper intigné, la tgnèva un cuntàgnn con ló, cme s'al fòss stè al sò slavacén.

“Angelo del focolare?”, mo và là, lí lé l'èra pîz d una batrî ed méssil inteligént (i famûs *Cruise*). Quand la t la zurèva, an i èra vèrs, stà pûr sicûr che prémma o dâpp la t arèv ciapè in pén. Da cla stréjja ló l'èra tgnó in consideraziàn còmm al granadèl dal céssò e in pió al vgnèva sänper ciamè “Testapêrsa”, un nómme ch'al le mandèva int i balilla, però al zarchèva d an fèrila brîsa da vadder, sinchenà la i arèv ciapè gósst e la srèv stè una litanî cunténnuva. Ói, al s n'èra adè anca ló che da quèlc tänp al pirdèva di cûlp, mo con tòtt quasst al pinsèva d èser int la nôrma. Una vòlta che dnanz ala càsa dla Còpp, pr una questiàn ed prezedänza l'avèva taragagnè con di èter cliént e ón d làur al l'avèva ciamè *vecchia babbiona*, s'l avèss psó al i arèv dè un basén int la frànt.

Quand l'andé in pensiàn, par fèrs cunpagnî al desidé ed tór un cagnulén. I andénn insàmm al Canèll Munizipèl e i desidénn ed tór la Lilli, una cagnatta cinénna col pail bianc e cûrt, pr an spargujèrel tòtt par cà. Sta cagnulénna l'èra stè abandonè dai sù padrón e l'èra vanzè témmida e spuràusa, mo dâpp un pô però, al sò caràter al turné a gâla e la dvinté dimónndi afetuàusa, sàuratótt con Bêrto. Che cla maténna lé la srév stè una gran brótta maténna, al l'avèva capé dala bruntlè dla Fónsa che, anc in camîsa da nòt, l'avèva rujè:

- *Testapêrsa, duv it'?*

- *E té dâila, Testapêrsa un azidóll ch'at véggna!* - al pinsèva Bêrto int la sò tèsta, in st mäter ch'al sintèva chi

rói.

- *Quand dsmitrèla ed ciamèrum acsé?*

- *Mo s pôlel savair duv t'î andè a finîr? It dvintè anc sâurd adès ?*

- *Còca, a sän què. Csa vût ?*

- *A vói che una quèlca vòlta t fâg quèl anca té! Invèzi ed stèr sänper lé con àl man in man, zairca mò d ajutèrum. Pòrta fòra la Lilli e và a vudèr al ròssc. Mé, in st mäter, andarò a fèr la spaisa al marcadén ed San Rafèl.*

Con una ciuchè ed prémma maténna l'avèva acsé urganzè al pian dâli operaziàn dla giurnèta.

Quand al vanzè in cà da par ló, al ciapé al sacàtt dal ròssc con la man stanca e la cagnatta in brâz con la man drètta, parché l'avèva pòra ch'la pisèss pr àl schèl. Una vòlta zâ in strè, al s adè d avair scurdè in cà al guinzâi, mo al tiré d lóng, vésst che al casunàtt dla cmónna l'èra lé atais. La Lilli, ch l'èra bèle abituè, la s avié dnanz da ló, spisajànd in ògni cantàn. Pòc pió inànz la caté da dîr con un cagnâz tòtt naigher, che però al véns tartgnó pr al guinzâi dal sò padràn acsé, pr an savair ne lèzer ne scrîver, al desidé ed tòrta sò con la man drètta un'ètra vòlta, par scansèr di ètr inzidént. Quand l'arivé dnanz al casunàtt, vésst ch'l'avèva àl man inpgnè, l'avé al quèrc' pugiànd un pà sàura la pidavèla in bäs e al fiché dänter al ròssc.

Al turné a cà e, apanna dänter int l'ingrès, al pugé in tèra la cagnatta, al taché al paltò int al tacapâgn e l'andé in cusénna par zuntèr di biscutén int al sò scudlòt, canbiandi anc l'âcua da bävver. L'andé int al bâgn parché la sò pròstata la reclamèva i sù dirétt e al s mité a sèder int la pultrànna con al giurnèl in man.

Al ciamé la Lilli, pr avair un pô ed cunpagnî, mo cla sbiratta la n s fé brîsa vadder. Dâpp a un pô al fé al sòlit fistién, mo an i suzdé gnént. Al s livé só tòtt arabé parché al vlèva utgnîr un pô pió ed rispèt dal'últma arivé e al taché a zarchèrta par cà, pr infén sàtta al lèt, mo la Lilli la n dèva inción séggn ed vétta: l'èra pròpi sparé!

Al s adè d avair fât una gran cazè solamänt quand, int l'ingrès, al s inbalzé int al sâc dal ròssc! As vadd ch'al s'èra inbarbajè e int al bidàn dla cmónna ai avèva bucé dänter la Lilli, invèzi che cal sâc tòtt naigher! Al tur

né ed càursa dal casàn dal ròssc e al livé só al quèrc': la Lilli, puvratta, l'èra pròpi là in fännnd, tótta spuré, in mèz ala spurchèzzia.

Mitànds in balanza sàura l'urèl dal casunàtt, al se slunghé e l'arivé d'âura ed quantèr la cagnatta ch'la tarmèva cme una fòjja. Ai fé di cunplimént par dmandèri scûsa e al s adè cla puzèva cme un'andrànna. Sänper ed càursa al turné in cà e al la mité dänter ala téina par fèri al bâgn, pó al la sughé dagandi anc däu gâzz dal prufómme ch'l'avèva regalè ala Fónsa par Nadèl. Dâpp avairi dè da magnèr al s mité a sèder int la pultrànna con al giurnèl e la cagnatta ed banda.

Quand, con un gran ciòc a se spalanché la pòrta dl'ingrès, al sinté un rói ch'ai parèva d'èser in mèz ala giungla. L'èra la Fónsa ch'la svarsleva:

- *Dî só, Testapêrsa, a t'avèva détt ed vudèr al ròssc, invèzi l'è anc lé. Ch'at vgnèss un azidànt, t'î pròpi un insmé e t'an è vòjja ed fèr gnént!*

Stavòlta an s sinté brîsa ufais da cal sàuranómme antepàtic e al taché a pinsèr che, fòrsi, la Fónsa l'avèva rasàn.

Renzo Bovoli

Àl fòl dla Nóna Nócchia

La Biancanaiv e i Sèt Nainén

Un dé, st mäter ch'al fèva la sò sòlita pasegè int al bòsc, Chichén l'arivé dnanz a una caslénna ed laggn. Sicómme ch'l'avèva dimónndi said, al busé par dmandèr un bichîr d'âcua, mo inción l'arspundé. Alâura al spinzé la pòrta, l'andé dänter e al vdé una tèvla parcé con òt piât, òt bichîr e òt pusèt. L'èra una tèvla un pôc vèga, lónnga lónnga, mo bâsa bâsa. Anc sèt dâli òt scràn àli èren bâsi, sâul ónna l'èra normèl, e ló as mité a sèder in vatta a qualla, vudànd int un bichîr un pôc d'âcua frassca dala carâfa ch'l'èra in vatta ala tèvla.

St mäter ch'al s'apusèva par stèr da stèr i abitànt dla caslénna, la pòrta la s'avré e ai vgné dänter una bèla ragazèla dai cavî nigher.

- *Adío, mé a sän Chichén, t'am è da scuèr s'a sän vgnó dänter e ai ò tòtt un pôc d'âcua, mo avèva una gran said...*

- *Adío, mé a sän la Biancanaiv. T'è fât bän a vgnîr dänter. Quassta l'è la cà di Sèt Nainén, e làur i én dimónndi ospitèl. Quand la Regénna Catíva la m*

à fât purtèr int al bòsc par fèrum mazèr, e al Cazadàur al n à brîsa avó al curâg', mé a sâñ vgnó a stèr qué con lâur.

In cal mumânt as sinté a dscârrer e cantèr e ai vgné dânter sèt umarén. La Biancanaiv la i presenté a Chichén:

- *Quasst l é Êolo, ch'l à sâñper al fardâur, Dötto, al sapientân, Mâmmolo, ch'l é dimónndi témmid, Písolo, ch'l à sâñper sâñn, Bróntolo, ch'an i và mâi bân gnînta, Góngolo, sâñper alfgher e suridânt, e, par ûltum, Cúcciolo, al pió cinén. Adèsa, Chichén, vén nòsc a tèvla! Ai ò fât una bôna sóppa con âl verdûr dl ôrt, e una bèla macedògna con i frût dal bòsc, côlt dai mî amîg!*

Chichén, ch'l avêva una bèla sghèssa, l azeté bân vluntîra, anc se magnèr a cla tèvla acsé bâsa l èra un pôc scòmod. Tótt int na vòlta as sinté una vâus ch'la gèva:

- *Frûta frassca! Chi vòl dâl bêli mail?*

I andénn tótt fòra e i vdénn una vciarlénna con un panîr pén ed bêli mail ràssi e lósstri.

- *Vén, bèla ragazòla* – la gé la vècia ala Biancanaiv – *sént sta bèla maila, a t la regâl!*

La Biancanaiv la slunghé la man ringraziànd, mo prémma ch'la la pséss métr in bâcca, Chichén al svarsle:

- *Brîsa magnèrta, féccia ví!*

- *Stà zétt, té!* – la gé la vècia instizé.

- *Va ví, bróttta stréjja, t an arivarè brîsa d âura d avelenèr la Biancanaiv!*

- *Brîsa dèri amânt, cinéina! Guèrda, adèsa a dâg un muşgòt da una pèrt dla maila, acsé té et prè magnèr sâñza pòra cl'ètra pèrt!*

La Biancanaiv, ch'la n vlêva brîsa parair maleduchè a rifiutèr un regâl, la slunghé un'ètra vòlta la man. Stavòlta Chichén al fó pió svèlt che lí e al fé vulèr la maila in mèz al bòsc. La vècia, ch'l'èra da bân la Regénna Catîva e l'avêva avelenè mèza maila par mazèr la Biancanaiv, la s n andé bruntlând.

I turnénn tótt in cà e i turnénn a tachèr a magnèr, mo i fónn interótt un'ètra vòlta, par ví dl armâur di zòcuel d un cavâl. I andénn fòra e i vdénn un zâuven beléssum, fté da gran sgnâuri, ch'al déss:

- *Bândé, mé a sâñ al Prânzip. Aví da scusèr al dstûrb, mo a m sâñ pèrs e ai ò bisâggn d un quelcdón ch'al m*

insâggn la strè par turnèr al mî palâz.

La Biancanaiv la s ufré d andèr sîg pr insgnèri la strè, e la salté a cavâl con ló. Quand i arivénn al palâz al Prânzip, ch'al s èra inamurè int la Biancanaiv, ai dmandé s'la vlêva spusèrel.

Âl nòz i s fénn dâpp a un mais, con di gran festegiament e un dsnèr stranpalè. I invidè d unâur i fónn: Chichén, a sèder atais ai spûs, e i Sèt Nainén, a sèder a una tavlénna lónnga lónnga e bâsa bâsa, parché i èren stè lâur a salvèr la vétta ala Biancanaiv.

Dla Regénna Catîva, dal sô spèc' e dâl sâu mail, an s sinté mâi pió a dscârrer.

La Nócchia d Bastèl

Tristazza

Al'etè ed zîrca dâgg' ân ai èra un ragazòl dsubidiânt, irechièt e incredibilmânt sâurd ai arciam ed mî mèder che, paziânta e sâñper suridânta, la m dmandèva d ascoltèrta, almânc par na vòlta, *stavòlta in particolèr*, la gèva. A mé am èra d avîs ed fèrel, mo al n èra brîsa acsé, e lí la la tulêva pèrsa. Fén alâura a n avêva quèsi mâi zighè, anc se zugând am capitèva spass ed sghurbîerum, al mâsum a sgnulèva.

Un brótt dé dâli amîghi ed mî mèder, quand âli um vdénn a arivèr, âl smitènn ed dscârrer e, con schèrsa dişinvoltûra, i vultènn al guèrd da un'ètra pèrt. Paròl cme *sbdèl e malatî* âl s sintèven spass in bâcca ai anziàn, nuèter cinno an i fèven gnanc chès. Però cla vòlta lé al fó al sô môd ed fèr ch'am mité in alèrum. A pinsé: *-I n dscur-rân mégga ed mî mèder?*

Invèzi d andèr, cme al sòlit da cl'âura, in zairca di mî amîg, a m avié vèrs cà, parché a n arivèva brîsa d âura ed stachèr al pensîr da lí, e a vlêva vâdderla al pió prèst pusèbbil. Arivé a cà e a busé ala pôrta - a n avèven gnanc al canpanén - mo inción l arspundé. Am ciapé un'angósstia ch'l'um cavèva al respîr. Apugé la vétta câñtr ala pôrta e a m lasé sbsîghèr a sèder par tèra, st mânter che una zigaròla dularâsa, mâi pruvè prémma, l'um scusèva al pèt. Pò, pian pian, al respîr al s fé pió normèl, e andé d lóng a zighèr, mo con pió chèlma.

Quand, fenalmânt, mî mèder l'arivé, a l'abrazé acsé fòrt che lí la vanzé sur

praisa, mo sóbbit la contracambié e a vanzénn abrazé pr un bèl pèz.

L'avêva capé che anca mé avêva capé ch'la stèva dimónndi mèl. E defâti da lé a pôc la vgné a manchèr.

Chi pèrd i genitûr prèst an srâ mâi pió normèl: quel d inpurtânt as rân p dânter, e an s ajóssta mâi pió.

...

Argói - I prémm zénc franc

Dâpp ala môrt ed mî mèder am capitèva spass ed fèr la spaisa, ed cunprèr dla ròba da magnèr. I n èren brîsa dâl gran câñper, cme as fâ al dé d incû int i supermarchè. Un pôc d òli, un pôc ed pâsta e un quèlc pondòr e la mnèstra l'èra bèle complèta. Al tîp ed pâsta l èra sâñper quall: i macarunzén ciamè *şvudén*, cûrt e léss, ch'an s i atachèva gnînta, al cundimânt an se vdèva e an s sintèva.

Pr al secânn d i quî i andèven un pô méi, a m sbizarîva stra un quèlc ôv, opûr dla panzatta o al quèl ch'am piasèva de pió, la murtadèla. Al menû l èra schèrs, epûr a mitènn insâmm un dèbit che, quand ai muré mî pèder, l èra ed zîrca 70 franc. A mé la m parèva una zéffra colosèl. A fûria ed zentèsum arivé, col tânp, a zénc franc d arsprèmi. Fén alâura a n avêva mâi spais gnînta, avêva sâul amucè. Par fèri parair de pió a i cambié int una munaida sâul, dimónndi pregè, al famâus *Aquilino* d arzânt, dal valâur ed zénc franc.

Int la butaiga ed bûrs e peleterî a m truvé a un bivi: al prèzi d un catuén l èra ed zénc franc. S'a l cunprèva an m avanzèva gnînta da métrri dânter, e a desidé ed tgnîr la munaida.

Dâpp a un quèlc dé a m cambié i braghén, sâñza adèrum ch'i avèven una bisâca ràtta, e acsé a n avé pió gnanc qualla. Al dsgósst e la tristazza ch'a pasé i fónn dimónndi grand e i durénn par tant tânp. A turné a tachèr d in prinzéppi e, paracc' tânp dâpp, a fó in grèd d andèr a catèr la budghèra mî creditâura. L'èra una dóna bâsa e grasòta, ai piasèva ed truchères in manîra esagerè: ganâs, lâber e ûc' tótt culurè, la m parèva pió un'atrîz che una lardaròla. La purtèva spass dâl ftén naigri con in vatta dâl gulèn grandéssimi, la parèva sâñper drî andèr a teàter. A n sâñ mâi arivé d âura ed cuntèr i anî ch'la purtèva al dîda: i n um parèven brîsa adât, quand la sftilèva i salómm i dèven l'idé ed

spurchézzia.

La m'êra anc pôc senpâtica, a savêva ch' l'avêva i prêzi pió chër, però la s' dèva fidózzia, e nuèter i n' avêven bisâggn. Quand andé dânter ala butaiga a pinsé ch' ai êra fortuné ch' an i fôss inción cliént, a m' sintêva in inbarâz, a n' savêva brîsa cme tachèr.

- *Csa vût?* - la m' dmandé sacca. Mé a bablé:

- *Am ciâm Garagnàn* - e dâpp un pôc andé d' lóng - *La mî famajja, tân p fâ, l'â lasè un dèbit, a sân qué par paghèrel.*

Anc cal dé avêva âl brèg cûrti, mègher cum ai êra a parêva anc pió zâuven di mî tragg' ân. Con cl' aspèt âl mî parôl âli êren trôpi paisi. Lî l'um guardêva e la n' gèva gnînta. Mé a tiré fôra un bigliatt tòtt spigazè, l' êra un sô sulèzit piotòst sbrigatîv, ai êra sgnè al totèl ed quall ch' avêven da dèr e a i al slunghé. Al l' arcgnusé sóbbit e la déss:

- *Mo tè t an î al ragazèl vanzè sânzâ geni...* - e la s' farmé lé. La fé zrisèn e, dâpp a socuanti parôl ed senpatî, la gé:

- *Vdân mò cus'a pòs scuntèr...*

- *Nâ* - a salté só mé - *a vói paghèr incôsa!*

A i slunghé un scartòz ed munaid digând:

- *La zéffra l'è gióssta, ch'la cuntrola pûr!*

Am piasé al sô secânnd surîs. L'êra sânpèr trôpa sèria quand, dâpp ala cânpa, la scrivêva in vatta al libratt naigher i cònt ed quî ch' i n' paghèven brîsa sóbbit, umigliandi e ubligandi a andèr fôra al pió prèst da cla butaiga bûra e chèra, mo dispunébbil a fèr crèdit a chi an n' avêva brîsa.

- *Grâzie!* -

A i gé, e a m' n' andé, urgugliâus e felîz, pinsând che l' unâur di Garagnàn l' êra sèlûv: a cal pònt che lé a n' avêven da dèr pió gnînta a inción, ai êren pèra con tòtt!

Alberto Garagnani

Al furmânt

A sân a tèvla a dsnèr e a tégggn strécc in man, prònti a dèri un muşgòt, un bèl pèz ed pan, sâul che invèzi ed magnèrel al guèrd e a m' métt a pinsèr. Che tesòr, che ricazza, ch' l' é al furmânt par tòtt i pòpol dal mând.

Am vén in amânt quand da cínno ai ò avò la gran furtónna ed vîver in canpâgna. Âl bîsti che'âli arêven i canvèr, la sâmmna fâta a man coi granén strumnè a una pugnè ala vòlta, e dâpp ai spuntêva d'in tèra chi fil vîrd ch' i parêven êrba mo che in tèsta as i furmèva la spîga, al culâur da vaird al dvintêva zâl come l' ôr e sâtta al vânt al s' muvêva cunpâgna l'ânnda dal mèr. Pò ai vgnèva la stasân dal mêder e dal bâter, con la mâchina ch' la mandèva i granén ed furmânt da una pèrt par l'insacadûra e la pâja da un'ètra par fèr i balén; e mé, con la nôna andèva a spiglèr par cójjer âl spîg caschè in tèra in mèz ai sprûc. La vétta dal furmânt l' é lóngâ e cunplichè: i sâc i vénnen purtè al mulén par èser mašnè. Avîv mâi pruvè ed piantèr âl man a dîda avèrti dânter a un sâc ed furmânt e a mōvri só e zâ? Int un prèmm mumânt l' é fradd cme granéggia ed mèrum, pò int un âtum al dvânta chèld e vîv e pr' âl man ai pâsa còmm una curânt ed calâur; e dâpp mašnè, da una banda râmmel e tridèl e da cl' ètra la nôvva bianca dla faréinna ch' la t' fâ imazinèr, con l' âcua cèra in bâcca, una bèla spójja, una brazadèla, una carsânt e tòtti âli ètri cōs ch' as pōl fèr con la faréinna; mo sâuratòtt al pan, ch' l' é un patrimonî indispensâbil e ónnic par tòtt i pòpol dal mând, e quanta stòria al pōrta sâura âl sâu spâl. Crésst, quand al s' truvé dnanz a socuanti mièra ed parsân afamè che i avêven a dispuziân zènc pîz ed pan e trî pèss al fé la famâusa *moltiplicazione dei pani*, in manîra che ai n' fôss par tòtt e ai n' avanzé anc pr' al dé dâpp. E sânpèr ló, in ucasîan dl' ûltma zanna, al spzé la pagnòta in tant pîz da dèren ón a ògni apòstol; e ancâura adès, còmm al fé Gesó, al prît in cîsa al dà l' òstia, sânpèr fâta con al furmânt, còmm un pèz ed pan consacrè. Dante, int la sô Cumèdia al s' lamintêva dal pan dûr, mo bèla grâzia avair quall in zèrti ucasîan. Quand ala regéinna ed Franza i i génn che al pòpol al padèva la fâm parché ai amanchèva al pan, li la déss che i magnèssen dâl briòss... sâul che i franzis i vlèven al pan. Mé a sân sânpèr qué a tèvla, col mî pèz ed pan in man e adès a l' métt in bâcca par magnèrel e a sân sicûr ch' al srà anc miâur.

Elio Evangelisti

La siânza di nûster vîc'

Znestréinna (*Genista tinctoria*) - volgarmente ginestrella, ginestrina, in montagna *curniôla*, pianta foraggera e tintoria comune ne' castagneti. I montanari all'epoca della fioritura la raccolgono e la disseccano per smerciarla a' tintori. Viene indicata, come la *Spartium scoparium*, utile nella cura della rabbia.

2. Znestréinna dai spén (*Genista germanica*) - volgarmente ginestra di Germania, bulimacola di bosco, comune ne' luoghi sterposi di collina. Contengono anche le ginestrine, come le ginestre, un principio acre, cui non sono ancora assegnate precise applicazioni.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda

Nómmer 136 dal 2015

Diretâur iresponsâbil e limušnîr:

Fausto Carpàn

Dsèggn uriginèl:

Lupâmmbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén d Sèra**

Strulgân eletrònich: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almânc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Tòtt i scrètt in dôvv an i é brîsa indichè l' autâur i én ed Fausto Carpani.

Al dizionèri ed riferimânt par cäl parôl ch'âli én difèzzili da capîr l' é quasst:

Lepri - Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnaish.com

www.marcopoli.it

I prossimi appuntamenti

GENNAIO	
Mercoledì 21, ore 9.....	Fausto e Gigén Lívra dai microfoni di Radio Sanluchino (MF 100.4 - 104.7 mhz) nel programma "il Ricciolone" condotto da Marco Visita.
Giovedì 29, ore 16,30.....	Nella sede della Famajja Bulgnaisa (via Barberia 11): intrattenimento dialettale con la partecipazione di poeti e prosatori contemporanei, con Fausto Carpani. Conduce Mirella Musiani.
Sabato 31, ore 21.....	Teatro Comunale di Casalecchio di Reno: Fausto Carpani con Antonio Stragapede e Gigén Lívra in "Revival", concerto con le prime canzoni composte da Fausto.
FEBBRAIO	
Domenica 1, ore 16.....	Teatro Comunale di Casalecchio di Reno: Fausto Carpani con Antonio Stragapede e Gigén Lívra in "Revival", concerto con le prime canzoni composte da Fausto.
Giovedì 5, ore 20,30.....	Teatro Orione (via Cimabue 14): NOI PER ORIANO "si può fare... a Bologna" Sono passati vent'anni dalla morte dello storico e giornalista Oriano Tassinari Clò . Avendo saputo che i suoi resti stanno per essere deposti in una fossa comune, un gruppo di amici ha pensato organizzare questa serata - spettacolo per raccogliere i fondi necessari al fine di assicurargli degna sepoltura in Certosa. Parteciperanno: i Burattini di Riccardo, Fausto Carpani e il Gruppo Emiliano, Roberta Montanari, Gigén Lívra . Nel corso della serata verrà fatta un'asta di libri a carattere storico bolognese, in parte provenienti dalla biblioteca di Oriano, donati per l'occasione da Arnalda Guja Forni (Libreria SEAB). Banditore d'eccezione il dott. Alberto Beltramo . Ingresso a offerta libera.

Sai come si gioca al "Tarocchino bolognese"? Conosci le "carte lunghe"? Se desideri saperne di più su questo antichissimo gioco tutto bolognese ed eventualmente imparare a giocare, prossimamente organizzeremo nella nostra nuova sede* una serie di lezioni tenute dal nostro socio Davide Lazzari, che illustrerà le prime regole fondamentali per favorire l'approccio a questo gioco affascinante unico al mondo. A tempo debito sarai avvertito sulle modalità di iscrizione al corso, il costo, gli orari, i giorni, ecc.

* La sede dell'Associazione Culturale IL PONTE DELLA BIONDA è in via dei Terraioli 9, alle spalle dell'Arena del Navile, l'area nella quale in estate realizziamo le serate di "Andè bän int al canèl!". L'edificio è attualmente in fase di ultimazione.